

Školy taneční.

K vyučování tanci, pokud se děje po živnostensku, jsou jen oprávněni autorisovaní učitelé tance, pokud se týče majitelé koncesovaných škol tanečních. Taneční koncese udílí úřad politický a v nejvyšší instanci ministerstvo vnitra (rozh. ze dne 10. září 1872 č. 11018). Ve smyslu cís. nař. ze dne 27. června 1850 č. 309 ř. z. jsou ucházející o zřízení škol tanečních povinni ve své žádosti uvést nejen stanovisko, nýbrž i program a zařízení ústavu a prokázat, že osoba, která ústav bezprostředně řídí a za stav ústavu je vládním orgánům zodpovědna, je rakouským občanem státním, v mravním i politickém směru zachovalou a způsobilou. Majitel školy taneční smí vyučovati nejen základům tance, nýbrž i tancům společenským. Vyučování mohou se zúčastniti obě pohlaví společně, avšak děti pod 10 let nesmí se ho zúčastniti s osobami dospělými, vyučování nesmí překročiti 9. hodinu večerní, vstupné nesmí býti vybíráno, občerstvení nesmí býti podávána a smí býti užito jen piana nebo houslí. Osoby zcela cizí, jež nedoprovázejí žáky co příbuzní neb jich dozoru svěřené, nesmí co diváci býti připuštěny (nejv. rozh. ze dne 12. července 1855 č. 14596, výn. dolnorak. míst. ze dne 16. června 1855 č. 32902, výn. čes. míst. ze dne 5. srpna 1855 č. 32020). Pořádání plesů, věnečků a podobných zábav tanečními učiteli v jich místnostech tanečních bylo výnosem dolnorak. míst. ze dne 25. února 1854 č. 1036 zapovězeno, kdežto pořádání tanců v sálech veřejných a místnostech zábavných je tanečním mistrům dovoleno. Bývalé obmezení, dle nichž bylo tanečním mistrům vyučování v neděli a ve svátek zapovězeno, bylo zrušeno shora citovaným nejv. rozh. ze dne 12. července 1855 č. 14596.

Školy technické vysoké.

I. Pojem a účel.

Vysoké školy technické jsou vyšší účeliště, kde lze nabytí zevrubného theoretického i praktického vzdělání pro odborová odvětví na nich zvláštními odbornými školami zastoupená. Rakouské technické školy vysoké nápodobeny jsou většinou dle německých polytechnik. Polytechnické vysoké školy byly již záhy odděleny od universit a mají za účel od svého založení nejen vychovávat pro rozmanitá technická odvětví na základě vzdělání matematického, přírodovědeckého neb uměleckého inženýry, architektky, chemiky atd., nýbrž předkem jsou povolány vychovati vhodný dorost pro technickou veřejnou službu (státní neb zemskou). Nejstarší německá polytechnická škola byla založena v Brunšvicku; ji založil vévoda Karel I. dvorním kazatelem Jerusalemem r. 1745. Jí následovaly pak v Německu ještě jiné vynikající školy technické, zejména v Berlíně, Karlsruhe, Drážďanech, Stuttgartu, Mnichově a jinde.

II. Rakouské vysoké školy technické.

1. Vysoké školy technické v Praze. Nejstarší polytechnika v Rakousku je pražská, založená českými stavy r. 1717. Avšak teprve za císaře Františka nabyla tato technická škola svého zvláštního významu a sice byl pražský polytechnický ústav k návrhu Františka Josefa rytíře z Gerstnerů dle vzoru pařížské polytechniky reorganisován a v roce 1806 ve svém rozšířeném oboru působnosti otevřen.

V r. 1864 byl vydán na základě usnesení českého sněmu organický statut s učebním plánem polytechnického ústavu pro království České. V r. 1868 byl ústav rozdělen na český a německý ústav polytechnický

a přešel ve správu státní (nejv. rozh. ze dne 25. listopadu 1874, nař. min. kultu a vyučování ze dne 6. prosince 1874, č. věst. 13).

2. Vysoká technická škola ve Vídni. Vídeňská vys. škola technická, která je v Rakousku nejznamenitější, byla založena r. 1815 jako c. k. polytechnický ústav. Plán ku zřízení tohoto ústavu navrhl však již r. 1810 Jan Josef Perchtel, ředitel plavecké školy v Terstu. Dne 19. října 1817 byl vydán hlavní plán organizační, dle něhož má ústav tento sledovati trojí účel a sice jako učiliště, jako konservatorium pro umění a živnosti a jako spolek ku povznesení domácího průmyslu. Reorganisační nastala r. 1865; byly totiž zřízeny na základě nejv. rozhodnutí ze dne 17. října 1865 čtyry školy odborné pro stavbu silniční a vodní, pozemní, stavbu strojů a technickou chemii. Následkem zák. ze dne 10. dubna 1872 č. 54 ř. z. vyhlásil ministr vyučování statut pro tuto školu technickou výnosem ze dne 10. února 1875 č. 6348. Min. nař. ze dne 11. července 1878 č. 94 upravilo zkoušky a vysvědčení.

3. Technická vysoká škola ve Štýrském Hradci byla založena r. 1812 arcivévodou Janem a obdržela na stálou památku na svého zakladatele jméno »Joanneum«. V r. 1847 zřízena byla ku stávajícím již třem technickým kursům učebním pro mechaniky, chemiky a montanisty ještě stolice pro umění stavitelské. V roce 1864 byl učební tento ústav reorganisován dle vzoru vídeňské techniky a rozšířen zřízením škol odborných. V r. 1871 usnesl se štýrský sněm na organickém statutu pro zemědělskou technickou školu vysokou na Joanneu v Hradci a r. 1874 byl ústav ten s vyloučením hospodářského a lesního oddělení pojat do státního rozpočtu a nazývá se od té doby c. k. technickou školou vysokou ve Štýrském Hradci. Konečně r. 1890 byla štýrskohradecká vysoká škola technická rozšířena o školu stavební (nejv. rozh. ze dne 12. srpna 1873, výn. min. kultu a vyučování ze dne 15. srpna 1873 č. 473 věst. a výn. ze dne 30. srpna 1890, č. 268 věst.).

4. Technické učiliště v Brně, nově organisované min. výn. ze dne 4. října 1870 č. 139 věstníku co c. k. technický ústav v Brně, nabylo na základě tohoto nového statutu organizačního tré škol odborných a sice školy inženýrské, školy pro stavbu strojů a školy chemické. Na to byl ústav tento na základě § 12 st. zákl. zákonů ze dne 21. prosince 1867 č. 141 ř. z. (o němž bude ještě zmínka sub III.) speciálním zákonem ze dne 4. dubna 1892 č. 32 ř. z. organisován a jako c. k. technická škola vysoká mezi školy vysoké zařaděn.

5. Technická vysoká škola ve Lvově byla založena r. 1844 jako c. k. technická akademie. Min. výn. ze dne 17. října 1872 č. 79 věst., byl vydán regulativ pro vnitřní správu této technické akademie. Zemským zákonem ze dne 18. července 1894 č. 57 z. z. byla blíže upravena organisace tohoto učiliště.

III. Organisační.

1. Zákonodárství ohledně technických učilišť nespadá dle státního základního zákona ze dne 21. prosince 1867 č. 141 ř. z. do kompetence říšské rady, nýbrž sněmů. Dle § 12 cit. z. postoupilo však již více sněmů přikázané jim zákonodárství ohledně škol technických říšské radě, tak zvláště dolnorakouský sněm ohledně vídeňské techniky, rovněž moravský sněm ohledně brněnské techniky.

2. Odborné školy na vysokých školách technických: Vědecké odbory k technickým školám náležející jsou tak rozmanité, že jest záhodno roztržiti je ve více škol odborných.

a) Jsou — kromě všeobecného oddělení — z pravidla tyto: odborná škola inženýrská hlavně pro stavbu silniční a vodní, stavební škola v užším smyslu hlavně pro stavbu pozemní, škola pro stavbu strojů a škola pro technickou chemii.

b) Kromě přednášek odborných odbývají se též přednášky o jednotlivých právo- a státovědeckých předmětech a vyučuje se řečem moderním.

3. Správa technické školy přísluší sboru profesorskému a rektoru na dobu jednoho roku volenému, správa jednotlivých odborných škol sborům příslušného oddělení a děkanům na dobu dvou let voleným (na Lvovské škole vysoké jen děkanům).

4. Učitelé jsou řádní a mimořádní profesoři, soukromí docenti, honorovaní docenti, učitelé a suplenti. Kromě toho působí i výpomocné síly učitelské, jako adjunkti, konstruktéři, laboranti a asistenti.

5. Studující jsou řádní a mimořádní posluchači. Za řádného posluchače může býti zapsán, kdo předloží maturitní vysvědčení z gymnasia neb reálky. Mimořádnými posluchači mohou státi se ti, kdo dosáhli 18. roku věku svého a vykázali přiměřené vzdělání předběžné, též maturanti, kteří zamýšlejí navštěvovati jen jednotlivé přednášky. Jen řádní posluchači mají nárok na absolutorium a to jen tehda, když navštěvovali veškeré předměty v studijním plánu ministrem schváleném uvedené. Doba studií trvá ve škole inženýrské a stavební 5 let, v odborné škole pro stavbu strojů a pro technickou chemii 4 roky.

6. Řád zkušební: Tento je blíže upraven, pokud se týče zkoušek prospěchových a zkoušek státních výn. min. kultu a vyučování ze dne 12. června 1878 č. 94 ř. z.

a) Zkoušky prospěchové jsou zkoušky ústní odbývané na konci každého pololetí k posouzení dobrého úspěchu v jednotlivých disciplínách. Vysvědčení vydaná o zkouškách těchto nemají význam vysvědčení o zkouškách státních.

b) Zkoušky státní jsou určeny k přesnému vyšetření potřebných technických vědomostí odborných. Jsou dvě státní zkoušky; první (všeobecná) a druhá neb odborná. K první státní zkoušce mohou se kandidáti hlásiti jen na té vysoké škole technické, na které jsou toho času zapsáni. (Blížší viz v čl. Zkoušky státní.)

c) Mimo státní zkoušky jsou ještě zkoušky diplomové, jež mají za účel umožniti kandidátu, by do jisté míry samostatně dovedl prakticky upotřebiti přednesenou látku učební, a jsou rigorosa techniky. Zkušební komisi k dosažení diplomu jmenuje ministr vyučování z profesorů, docentů a jiných odborníků.

Školy tovární,

Říšský zákon o školství obecném ze dne 14. května 1869 č. 62 ř. z. pečuje o děti mladistvé dělníky, jež jsou zaměstnání v továrnách nebo větších podnicích živnostenských a tím je jim bráněno zúčastniti se vyučování ve škole obecní. Tento zákon nařizuje majitelům továren, by dle platných předpisů o školách veřejných buď sami neb ve spojení s jinými majiteli továren zřizovali samostatné školy. Doba vyučovací obnášeti musí na těchto školách továrních nejméně 12 hodin týdně. Hodiny tyto budtež,